

ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์: ความท้าทาย ของประเทศไทย

The ASEAN Languages and Cultures in Globalization: Challenges of Thailand

โสภณา ศรีจำปา*

Sophana Srijampa

บทคัดย่อ

ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์มีความเป็นมาคล้ายคลึงกันคือได้รับอิทธิพลจากพ่อค้าและพราหมณ์ชาวอินเดียด้วยการรับภาษาบาลีและสันสกฤตเข้ามาใช้ผสมผสานกับภาษาท้องถิ่น ต่อมาเมื่อชาวมุสลิมจากเปอร์เซียและอินเดียเข้ามาได้นำภาษาอาหรับมาเผยแพร่ผ่านศาสนา และเมื่อชาวตะวันตกเข้ามาในยุคอาณานิคมภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน ดัตช์ได้เข้ามาแทนที่ภาษาท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ และเพิ่มความสำคัญมากขึ้นด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาราชการของบางประเทศในอาเซียนและเป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน ในด้านวัฒนธรรมแบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่มคือ 1) วัฒนธรรมพื้นบ้าน 2) วัฒนธรรมพราหมณ์-ฮินดู 3) วัฒนธรรมพุทธ 4) วัฒนธรรมอิสลาม 5) วัฒนธรรมคริสต์ 6) วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในสังคมเมืองใหญ่ๆ ของประชาคมอาเซียนทุกวัฒนธรรมจะตั้งอยู่บนรากฐานวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการไหลเวียนของผู้คน เทคโนโลยี เงิน สื่อ และอุดมการณ์ซึ่งได้เกิดขึ้นแล้วในประเทศไทยและกำลังจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ความท้าทายของประเทศไทย: ประเด็นการท่องเที่ยว รัฐจะจัดการเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อให้ตอบสนองนโยบายรัฐและผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะการรักษาผลประโยชน์ของประเทศและประชาชนชาวไทยได้อย่างไร ประเด็นภาษา รัฐบาลจะเตรียมนักศึกษาไทย และพัฒนาคนไทยวัยแรงงานให้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนอื่นๆ ตลอดจนเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันได้ ประเด็นแรงงานข้ามชาติ: รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีนโยบายและการปฏิบัติต่อแรงงานข้ามชาติและคนในพื้นที่ให้มีช่องทางในการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นรูปธรรม และควรจัดสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับแรงงานต่างชาติด้อย่างเท่าเทียมในฐานะที่เป็นพลเมืองอาเซียน

คำสำคัญ: โลกาภิวัตน์ ภาษา สถานการณ์ ประเทศไทย อาเซียน

Abstract

The languages and cultures of ASEAN nations share a common heritage, namely, the influence of Pali and Sanskrit brought by Indian merchants and Brahmins who mixed freely with the locals. With Muslim Persians and Indians came Arabic which also spread through religion. When western powers colonized much of Southeast Asia, English, French, Spanish and Dutch replaced local languages for many, and of these, English has

* รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

maintained its influence up to today, most notably as an official language of some ASEAN countries and the lingua franca of the ASEAN community. In terms of culture, influences can be divided into 6 groups: 1) Local culture 2) Brahmin-Hindu Culture 3) Buddhist Culture 4) Islamic Culture 5) Christian culture 6) Science and Technological Culture. Globalisation has enabled flows of people, technology, finance, media and ideology, a trend being experienced actively in Thailand. Challenges for Thailand include: Tourist issue- How does the State manage and protect benefits for the country and Thai people through its tourism policy?; Language issue- How does the State prepare students and develop language competency including English and ASEAN languages for workers as well as efficient technology use to be able to compete; Migrant labor issue-How can the State and its representatives forge strong links and develop a better understanding between local and migrant worker communities to make certain that the requisite rights of all are maintained in accordance with AEC principles and international standards.

Keywords: Globalisation, Language, Situation, Thailand, ASEAN

บทนำ

“ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์” ในบทความนี้ หมายถึง “สิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประชาคมอาเซียนได้สร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้นหรือหยิบยืมจากสังคมอื่นทั้งหมดที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมและนามธรรม นำมาใช้เป็นเครื่องเข้าถึงความจำเป็นและ/หรือความต้องการของบุคคลและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ คือ ยุคที่ประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากจะต้องตั้งรับและต่อสู้แข่งขันกับกระแสโลกาภิวัตน์ในระดับโลกแล้ว ยังจะต้องให้ความร่วมมือกับประชาคมอาเซียนในฐานะสมาชิก

การตั้งรับและต่อสู้แข่งขันกับกระแสโลกาภิวัตน์ในระดับโลกและการสร้าง“ความร่วมมืออาเซียน”ตามปฏิญญาข้อตกลงดังกล่าว จึงเป็น “ความท้าทายของประเทศไทย” ที่สำคัญยิ่งอีกครั้งหนึ่งในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกประชาคมต่างๆ ในโลก รวมทั้งประชาคมอาเซียน นั่นคือ “ประเทศไทยจะเรียนรู้ เข้าใจ และเข้าถึง ความร่วมมืออาเซียนด้านต่างๆ ตามปฏิญญาดังกล่าวข้างต้นและความร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ในโลกอย่างมีประสิทธิภาพ ได้อย่างไร? ปัจจุบันเราเรียนรู้ เข้าใจ ตนเองและคนอื่น ๆ ด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด? โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน “สังคมและวัฒนธรรม” ที่เกี่ยวกับ “ภาษาและวัฒนธรรม” ที่ซึ่งยังไม่มีกรอบคิดกันมากนัก บทความนี้จึงมีความประสงค์ที่จะนำเรื่องราวความรู้และเหตุการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าโดยทั่วไปและส่วนหนึ่งมาจากผลการศึกษาวิจัย¹ มานำเสนอไว้

ความเป็นมาของภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน

หากย้อนมองกลับไปศึกษาอดีตของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถเห็นภาพความเป็นมาอย่างกว้างๆ ได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ใช้ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษเป็นเครื่องมือเข้าถึงความจำเป็นและความต้องการ จนสามารถก่อร่างสร้าง

¹ โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยวิจัย ภาษาและวัฒนธรรม : หลักประกันของสังคมสุขภาวะ สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปีพ.ศ. 2556-2557

ตัวตนทางสังคมให้พัฒนาเจริญก้าวหน้ามาเป็นบ้านเมืองและแคว้นแคว้นแล้วอยู่ร่วมกันมาช้านาน จนกระทั่งชาวอินเดียนและชาวจีนนำภาษาและวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการสูงกว่าเข้ามาเผยแพร่ให้กลุ่มชาติพันธุ์ในแคว้นดินแดนแห่งนี้ได้ใช้เป็นเครื่องเข้าถึงความต้องการผสมผสานไปกับสิ่งที่มีอยู่เดิม จนสามารถพัฒนาต่อยอดบ้านเมืองให้เกิดความรุ่งเรืองก้าวหน้าเป็นปึกแผ่นมั่นคงทุกด้านยิ่งขึ้น สามารถสถาปนาแคว้นแคว้นให้เจริญเติบโตขึ้นเป็นราชอาณาจักรสืบต่อกันมาได้อย่างไร้รอยต่อ เนื่องจากเป้าหมายสูงสุดของชีวิตสังคมทุกกลุ่มชาติพันธุ์ล้วนมุ่งพัฒนาจิตวิญญาณให้เข้าถึงสันติ สวรรค์ นิพพานและความหลุดพ้นในทำนองเดียวกัน ชีวิตสังคมและวัฒนธรรมชาวอาเซียนได้ เจริญรุ่งเรืองมาจนกระทั่งถึงยุคสมัยที่ชาวตะวันตกเข้ามามีครอบงำเป็นอาณานิคม แล้วนำภาษาและ วัฒนธรรมตะวันตกมาใช้เป็นเครื่องเข้าถึงความต้องการ/ความจำเป็นแทนที่ภาษาและวัฒนธรรมกลุ่ม ชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ใช้ภาษาอังกฤษ/ภาษาฝรั่งเศสติดต่อสื่อสารทางราชการแทน ภาษาท้องถิ่น ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแทนระบบเศรษฐกิจแบบพื้นบ้าน ใช้การเมืองการ ปกครองแบบตะวันตกแทนแบบที่ใช้มาแต่เดิม ใช้ศาสนาและความเชื่อแบบตะวันตกแทนความเชื่อแบบ พื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนเป้าหมายสูงสุดของชีวิตสังคมจากการมุ่งพัฒนาจิตวิญญาณให้ เข้าถึงสันติ สวรรค์ นิพพานและความหลุดพ้น มาเป็นมุ่งพัฒนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุ เพื่อ เข้าถึงอำนาจแห่งความมั่งคั่งร่ำรวยทรัพย์สินเงินทองและเป็นเจ้าของถือครองทรัพยากรธรรมชาติ แทน

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้สูญเสียคุณค่าที่เป็นพลังสนองตอบต่อความต้องการ/ความจำเป็นของชีวิตสังคมไป อย่างรวดเร็วต่อเนื่องมา จนแม้กระทั่งประเทศต่างๆ ได้รับอิทธิพลจากการเป็นอาณานิคมแล้ว แต่ สถานการณ์ดังกล่าวยังคงทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และยังส่งผลให้ภาษาและวัฒนธรรมตะวันตกเริ่ม เพิ่มคุณค่าที่เป็นพลังขับเคลื่อนความต้องการของสังคมสู่ค่านิยมทางวัฒนธรรมแบบตะวันตกตาม เป้าหมายสูงสุดของชีวิตสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย เช่น ค่านิยมทางวัฒนธรรมการ ปกครองแบบประชาธิปไตย ค่านิยมทางวัฒนธรรมเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย เป็นต้น เหล่านี้มีเป้าหมายปลายทางอยู่ที่การเข้าถึงอำนาจถือครองเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ เกียรติยศ ศักดิ์ศรี อิทธิพลและความมั่งคั่งร่ำรวยทรัพย์สินเงินทองทั้งสิ้น

อิทธิพลของภาษาและวัฒนธรรมตะวันตกดังกล่าวได้แพร่หลายครอบคลุมไปทั่วภูมิภาค และ เชื่อมต่อกับประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่เคยเป็นเจ้าอาณานิคม อย่าง ไกล่ซิด ทำให้เกิดภาวะการแข่งขัน การเอาเปรียบ การขวยโอกาส เกิดความไม่เป็นธรรม นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งด้านต่างๆ ทั้งในประเทศ ระหว่างประเทศในภูมิภาคและทั่วโลก รวมถึงภัย ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างไร้พรมแดน จึงเป็นเหตุให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องรวมกลุ่ม รวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเป็น“สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”(The Association of Southeast Asian Nations) หรือ“อาเซียน”(ASEAN) โดยเริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2510 และจาก “ข้อตกลงบาห์ลี2” เป็นปฏิญญา“ความร่วมมืออาเซียน” ที่ผู้นำประเทศต่างๆ ได้ร่วมลงนามไว้ เมื่อเดือนตุลาคม 2546 เป็นกรอบหลักการความร่วมมือ โดยแบ่ง ความร่วมมือออกเป็น 3 ประชาคม ย่อย หรือ 3 เสาหลัก²

² 1) **ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน** มุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไข ความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อร่วมมือกับภัยคุกคามความ มั่นคง ทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง

ตลอดระยะเวลาที่สี่สิบปีที่ผ่านมาอาเซียนถือกำเนิดขึ้นมา ผลการดำเนินงานตามหลักการเพื่อเข้าถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า เสาหลักสองเสาแรกได้ดำเนินงานไปได้เป็นอย่างดี เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนกว่าเสาหลักทางสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่เกี่ยวกับ “ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน” ที่พลเมืองอาเซียนยังไม่ได้เอาใจจริงเอาใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าใจและเข้าถึงซึ่งกันและกันในเรื่องนี้เลย ด้วยกระแสค่านิยมทางภาษาและวัฒนธรรมตะวันตกยังคงมีอิทธิพลครอบงำต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้ว่า แม้ในการปฏิบัติงานของอาเซียนยังกำหนดไว้ในกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 ว่า “The working language of ASEAN shall be English” “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือภาษาอังกฤษ” อาเซียนเพิ่งเริ่มให้ความสำคัญเรื่องภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนหลังจากที่มีความพยายามผลักดันให้เกิดประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558

ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน

ภูมิศาสตร์ของอาเซียนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือประเทศที่อยู่บนภาคพื้นทวีป ได้แก่ เมียนมาร์ ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย และสิงคโปร์ ส่วนประเทศที่เหลือนับเป็นหมู่เกาะ ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ในจำนวนสิบประเทศนี้มีประชากรรวมกันราว 600 ล้านคน มีกลุ่มชาติพันธุ์นับร้อยกลุ่ม โดยที่กลุ่มคนเหล่านี้ล้วนมีภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งส่วนที่คล้ายกันและแตกต่างกัน

1. ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงด้านภาษา นักภาษาศาสตร์ได้จัดแบ่งภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ใช้พูดมาตั้งแต่ยุคดั้งเดิม ออกเป็น 5 ตระกูลภาษา³ โดยแต่ละตระกูลภาษา ได้แพร่กระจายไปทั้งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บนภาคพื้นทวีปและที่เป็นหมู่เกาะโดยยังคงมีคุณลักษณะทางภาษาที่เชื่อมโยงความเป็นภาษาตระกูลเดียวกันได้ ต่อมาเมื่อชุมชนในภูมิภาคนี้ติดต่อกับชาวอินเดียจึงได้รับภาษาตระกูลอินโดยูโรเปียน คือ ภาษาบาลีและสันสกฤตเข้าใช้ในลักษณะผสมผสานไปกับภาษาเดิมที่ใช้อยู่บ้าง ใช้ศึกษาเรียนรู้ศาสตร์ต่างๆ บ้าง ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ บ้าง เป็นภาษาที่เข้ามาทำหน้าที่นำจิตวิญญาณของผู้คนให้เข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิตแทนภาษาในตระกูลที่มีอยู่เดิมในกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มที่มีพัฒนาการเจริญก้าวหน้า ถัดจากช่วงเวลานี้ไม่มากนัก (ประมาณพุทธศตวรรษที่ 11) ชาวมุสลิมจากอินเดียและเปอร์เซียได้นำภาษาอารบิก ซึ่งอยู่ในตระกูลแอฟโฟร-เอเชียติก (Afro-Asiatic Language Family) มาเผยแพร่เพิ่มเติม และเป็นภาษาที่ทำหน้าที่นำจิตวิญญาณผู้คนเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดเช่นเดียวกับภาษาบาลีและสันสกฤต ครั้นเมื่อชาวตะวันตกเข้ามาปกครองอาณานิคม ได้นำภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาโปรตุเกส อันเป็นภาษาในตระกูลเดียวกับภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเข้ามาเผยแพร่ในประเทศอาณานิคมของตนเองด้วย แรกเริ่มภาษาเหล่านี้ทำหน้าที่สื่อสารเพื่อเข้าถึงความต้องการต่างๆ ทั่วไปในกลุ่มของผู้คน นัก

2) **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน

3) **ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน** เพื่อให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม

³1) ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic language family) 2) ตระกูลภาษาไท (Tai language family)

3) ตระกูลภาษาจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan language family) 4) ตระกูลภาษาม้ง-เย้า (Hmong-Yao language family) และ 5) ตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน (Austronesian language family) (สุริยา รัตนกุล 1988: 3)

ปกครอง พ่อค้า นักธุรกิจ นักบวช แต่ต่อมาภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสกลับมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงความต้องการด้านต่างๆ ได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพสำคัญ ทำให้ประชาชนทั่วไปสนใจศึกษาเล่าเรียนและใช้ภาษาดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ มากยิ่งขึ้น ทำให้ภาษาอังกฤษเริ่มเข้ามาแทนที่ภาษาตระกูลอื่นๆ ได้อย่างกว้างขวาง ดังแสดงในตารางข้อมูลต่อไป และอาเซียนก็ได้ประกาศให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ทำงานในองค์กรด้วย

ตารางที่ 1: ข้อมูลการใช้ภาษาอังกฤษของชาวอาเซียนในปัจจุบัน

การจัดอันดับ	ประเทศ	ประชากร	จำนวนผู้ใช้ภาษาอังกฤษ	ร้อยละของประชากรที่ใช้ภาษาอังกฤษ
1	สิงคโปร์	4,580,000 คน	3,250,000 คน	71 เปอร์เซนต์
2	ฟิลิปปินส์	97 ล้านคน	49.8 ล้านคน	55.49 เปอร์เซนต์
3	บรูไน ดารุสซาลาม	380,000 คน	0.14 ล้าน	37.73 เปอร์เซนต์
4	มาเลเซีย	27.17 ล้านคน	7.4 ล้านคน	27.24 เปอร์เซนต์
5	ไทย	65.7 ล้านคน	6.5 คน	10 เปอร์เซนต์

ที่มา: EF EPI, 2012: <http://www.ef.co.th/epi/>

การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางภาษาของอาเซียนที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตระกูลภาษาที่ใช้อยู่ในภูมิภาคอาเซียนได้เพิ่มขึ้นอีกสองตระกูลอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง คือ ตระกูลภาษาอินโดยูโรเปียน ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และตระกูลแอฟโฟร-เอเชียติกคือภาษาอราบิก โดยภาษาเหล่านี้ได้เข้ามาแทนที่ภาษาตระกูลเดิมในตำแหน่งบทบาทหน้าที่สำคัญ ที่สามารถทำให้ชาวอาเซียนนำไปใช้เพื่อเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดให้ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ดูเหมือนจะมีประสิทธิผลตามค่านิยมทางวัฒนธรรมตะวันตกได้มากกว่าภาษาในตระกูลเดิมบางตระกูล

2. ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมอาเซียน เมื่อใช้ชุดความรู้ต่างๆ ที่นักวิชาการทางมานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรมสร้างขึ้น ณ ปัจจุบัน มองภาพวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอดีต สามารถนำความรู้เหล่านั้นเป็นเกณฑ์แบ่งกลุ่มวัฒนธรรมอาเซียนออกได้อย่างน้อย กลุ่ม 6 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวัฒนธรรมพื้นบ้าน 2) กลุ่มวัฒนธรรมพราหมณ์-ฮินดู 3) กลุ่มวัฒนธรรมพุทธ 4) กลุ่มวัฒนธรรมอิสลาม 5) กลุ่มวัฒนธรรมคริสต์ 6) กลุ่มวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยวัฒนธรรมกลุ่มต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจแพร่กระจายไปในพื้นที่ต่างๆ ตามบริบทที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยในลักษณะที่วัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่สามารถผสมกลมกลืนกันได้อย่างลงตัวในบางพื้นที่ ขณะที่บางพื้นที่ได้แต่ผสมผสานระดับพื้นผิวทำให้มีความขัดแย้งเกิดขึ้นบ้างเป็นครั้งคราว

3. การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในภูมิภาค เริ่มจากยุคดั้งเดิม กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้อาศัยวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น วัฒนธรรมชาวนาไทย พม่า ลาว เวียดนาม เขมร ตากาล็อก บางส่วน วัฒนธรรมประมงพื้นบ้านชาวมลายู อินโดนีเซีย ตากาล็อก บางส่วน วัฒนธรรมการค้าชาวจีน วัฒนธรรมไร่หมุนเวียนชาวกะเหรี่ยง เป็นต้น เป็นเครื่องเข้าถึงความจำเป็นพื้นฐานความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ความรักสามัคคีในสังคม ความมีชื่อเสียง เกียรติยศ ศักดิ์ศรี และ

ความสุขสงบทางจิตวิญญาณของชีวิตสังคม ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่แต่ละกลุ่ม จนสามารถสร้างสมพลังขับเคลื่อนสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้เพิ่มขึ้น ต่อมาได้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้คนในวัฒนธรรมอื่นๆ เป็นโอกาสให้วัฒนธรรมพราหมณ์-ฮินดู เข้ามาเผยแพร่ในลักษณะต่อยอดวัฒนธรรมเดิม โดยการจัดโครงสร้าง ระบบและกลไกความสัมพันธ์ทางสังคมให้มีระเบียบแบบแผนที่สนองตอบต่อความต้องการ ได้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากกระบวนการปกครองของพม่า ไทย เขมร รวมทั้งค่านิยมทางวัฒนธรรมการปกครองที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน วัฒนธรรมพราหมณ์ได้เจริญรุ่งเรืองสืบมา จนกระทั่งวัฒนธรรมพุทธศาสนานิกายเถรวาทและมหายานเผยแพร่เข้ามา โดยในบางพื้นที่สามารถผสมกลมกลืนอยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัว เช่น ประเทศไทย ประเทศพม่า แต่บางพื้นที่ วัฒนธรรมฮินดูยังคงดำรงอยู่ได้อย่างยิ่งใหญ่ เช่น เกาะบาหลี่ ประเทศอินโดนีเซีย ถัดจากนั้นจึงมีวัฒนธรรมอิสลามเผยแพร่เข้ามาและค่อยๆ ยึดพื้นที่จากวัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมฮินดู และวัฒนธรรมพุทธเป็นของตนเองด้วยวิธีการต่างๆ เช่นที่เกิดขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน ต่อมาวัฒนธรรมคริสต์เข้ามาพร้อมกับกลุ่มล่าอาณานิคม ทำให้วัฒนธรรมที่มีอยู่ก่อนบางแห่งต้องจำยอมแบ่งพื้นที่ให้กับวัฒนธรรมคริสต์ เช่นที่เกิดขึ้นในฟิลิปปินส์ พม่า เวียดนาม และประเทศไทย บางส่วน ช่วงเวลาเดียวกับที่วัฒนธรรมคริสต์เผยแพร่เข้ามานั้น ชาวตะวันตก นักล่าอาณานิคม เหล่านั้นได้นำเอาวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาด้วย โดยได้เผยแพร่ไปในพื้นที่ต่างๆ ครอบคลุมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งภาคพื้นทวีปและหมู่เกาะ ครอบคลุมพื้นที่วัฒนธรรมกลุ่มต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่รบกวนความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมในวัฒนธรรมนั้นๆ อย่างทันทีทันใด แต่จะค่อยๆ แทรกซึมเข้าไปเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางวัฒนธรรมเดิมให้ค่อยๆ อ่อนพลังลง แล้วนำจิตใจพามาผูกติดไว้กับค่านิยมทางวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยมีวัฒนธรรมย่อยหลายประการในกลุ่มวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เผยแพร่เข้ามา พร้อมๆ กัน เช่น วัฒนธรรมการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย วัฒนธรรมบริโภคนิยม วัฒนธรรมวัตถุนิยม วัฒนธรรมมนุษย์นิยม เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้เกิดขึ้นตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ฯ ดังกล่าว วัฒนธรรมย่อยเหล่านี้ได้เผยแพร่ไหลล้นเข้าไปอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างทั่วถึง ดังรกรากเติบโตสืบมา จนกระทั่งปัจจุบัน โดยบางพื้นที่แทรกซึมเข้าไปได้น้อย ทำให้วัฒนธรรมเดิมยังเหลืออยู่อย่างชัดเจน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่สูงบางแห่ง บางพื้นที่เข้าไปผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมที่มีอยู่ก่อนจนยากที่จะศึกษาทำความเข้าใจ และบางพื้นที่เข้าไปมีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมอื่นๆ เกือบทั้งหมด เช่น ในเมืองใหญ่ของอาเซียน วัฒนธรรมทุกด้านจะตั้งอยู่บนรากฐานวัฒนธรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่จนยากที่จะค้นหาตัวตนวัฒนธรรมเดิมๆ ได้จากวิถีชีวิต

การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของอาเซียนดังกล่าวข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าพลเมืองอาเซียนในวันนี้ ส่วนใหญ่ใช้วัฒนธรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีวัฒนธรรมย่อยหลายสาขา เป็นเครื่องเข้าถึงความต้องการและ/หรือความจำเป็นในชีวิตสังคมเป็นหลักสำคัญในการดำรงชีพยิ่งกว่าวัฒนธรรมอื่นๆ และหากได้มองลึกเข้าไปในเจตนารมณ์ของกิจกรรมต่างๆ ในวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน อาจพบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ในวัฒนธรรมเหล่านั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมย่อยต่างๆ ดังกล่าวนี้อไปแล้ว ดังว่าทกรรม “พุทธพาณิชย์” “แพทย์พาณิชย์” ฯลฯ ที่กล่าวกันอยู่ทั่วไปในสังคม แนวโน้มของวัฒนธรรมอื่นๆ ในประชาคมอาเซียน จึงดูเหมือนเป็นรองวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ชัดเจนทุกด้าน

กระแสโลกาภิวัตน์ในภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งในยุคสมัยต่างๆ ที่ผ่านมามีได้ก่อให้เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ขึ้นในภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนตามกรอบแนวคิดของอัป ปาดูไร (1990) ที่ว่า “ความสลับซับซ้อนของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการแตกหักขาดตอน (Fundamental Disjunctures) ในระหว่างเรื่องของการเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ในลักษณะของการไหลเวียน (global cultural flows) ใน 5 มิติ (scape) ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและมีผลกระทบต่อโลกอื่นได้แก่

- 1) การไหลเวียนในมิติของมนุษย์หรือชาติพันธุ์ในรูปของนักท่องเที่ยว ผู้อพยพพลัดถิ่น คนพลัดถิ่น และแรงงานข้ามชาติ
- 2) การไหลเวียนในมิติของเทคโนโลยีที่ตัดข้ามเส้นแบ่งต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นแบ่ง รัฐ-ชาติ
- 3) การไหลเวียนในมิติของเงินผ่านตลาดทุน ตลาดหุ้น ตลาดสินค้าในระดับ โลก
- 4) การไหลเวียนในมิติของสื่อซึ่งกลายเป็นรากฐานสำคัญของการจินตนาการเกี่ยวกับตัวตนของคนในโลกปัจจุบัน
- 5) การไหลเวียนในมิติของอุดมการณ์ เช่น อุดมการณ์ประชาธิปไตย

กระแสโลกาภิวัตน์ทั้ง 5 มิตินี้ได้ไหลเวียนข้ามพรมแดนรัฐ-ชาติในระดับต่างๆ อย่างทั่วถึง เป็นการไหลเคลื่อนย้ายต่างระดับความเร็ว ต่างแกน ต่างจุดเริ่มต้น และปลายทาง โลกาภิวัตน์จึงไม่ใช่โลกของความเป็นหนึ่งเดียวและกลมกลืน แต่เป็นไปด้วยภาวะไม่เท่าเทียม สับสนวุ่นวายและสลับซับซ้อน” (จิรัฐณี เสนาคำ. 2549: 12) ที่ทำให้เกิดการรวมมือ ความขัดแย้ง การสู้รบระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือทำให้เกิดกระแสชาตินิยม โดยเฉพาะประเทศที่มีพรมแดนติดกัน ขณะเดียวกันได้นำไปสู่การไหลเวียนของผู้คนที่เข้ามาพร้อมกับมิติอื่นๆ อีก 4 มิติ ที่อัป ปาดูไรได้ให้คำนิยามไว้ โดยในยุคแรกผู้คนจากภูมิภาคอื่นเคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือผู้คนจากประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเดียวกันอพยพข้ามประเทศไปมา ไม่ว่าจะเป็นในฐานะนักท่องเที่ยว คนพลัดถิ่น ผู้อพยพพลัดถิ่น หรือแรงงานข้ามชาติก็ตาม ถือเป็นปรากฏการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ในภูมิภาคนี้ ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

1) แรงงานข้ามชาติในประเทศไทย

โดยหลักการแรงงานข้ามชาติเกิดจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดในบริบทของพื้นที่นั้นๆ ปัจจัยผลักดันจากประเทศต้นทางมีสาเหตุจาก อัตราว่างงานสูง ระดับค่าจ้างที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ขาดสิ่งจูงใจสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพ นโยบายการพัฒนากำลังคนที่ไม่เหมาะสม ค่านิยมทางสังคม นโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ ความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนปัจจัยดึงดูดสู่ประเทศปลายทาง มีสาเหตุจากระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่ามาก การขาดแคลนแรงงานในบางสาขา โอกาสและความก้าวหน้าในอาชีพ การให้นักศึกษาต่างประเทศมีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ในประเทศปลายทาง และปัจจัยทางสังคมและการเมือง

ประเทศเมียนมาร์ ในฐานะประเทศหนึ่งในสมาชิกของประชาคมอาเซียนเกิดปัจจัยผลักดันประการต่างๆ ขึ้นในประเทศ และประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศปลายทางที่มีปัจจัยดึงดูด เช่น มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจสังคมมากกว่า มีอัตราค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่ามาก และการขาดแคลนแรงงานตามแนวคิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศตามเหตุปัจจัยที่ผลักดัน และ

ดิงดูด (อมรศักดิ์ วงศ์ปราชญ์, 2539: 12-15) ให้เกิดการอพยพแรงงานข้ามชาติขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมที่หากปล่อยปละละเลยจะส่งผลกระทบต่อสังคมในประเทศไทยปัจจุบัน

2) คนพลัดถิ่นในประเทศไทย

คนพลัดถิ่นตามนิยามที่โรบิน โคเฮน (อ้างโดยสิริรุฐ เสนาคำ 2547:209-210) ให้ไว้หมายถึงกลุ่มคนหรือชุมชนข้ามพรมแดนรัฐ-ชาติที่มีคุณลักษณะร่วมที่สำคัญเก้าประการคือ 1) เป็นกลุ่มคนที่กระจายอยู่นอกมาตุภูมิตั้งแต่สองแห่งหรือสองประเทศขึ้นไป 2) สาเหตุการกระจายในข้อแรกอาจมาจากการบังคับ การแสวงหางานทำ การค้าหรือนโยบายของเจ้าอาณานิคม 3) กลุ่มคนเหล่านั้นมีความทรงจำร่วมเกี่ยวกับถิ่นกำเนิด 4) กลุ่มคนเหล่านั้นมีอุดมคติและพันธะร่วมในการรักษา พื้นฟู สร้างความปลอดภัย ความมั่นคงแก่มาตุภูมิ 5) กลุ่มคนเหล่านั้นมีสำนึกร่วมและกระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อกลับมาตุภูมิ 6) กลุ่มคนเหล่านั้นมีสำนึกความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มข้น และสำนึกดังกล่าวได้รับการธำรงไว้ข้ามกาลเวลา 7) กลุ่มคนเหล่านั้นมีความสัมพันธ์ไม่ราบรื่นกับสังคมของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน 8) กลุ่มคนเหล่านั้นมีความเห็นอกเห็นใจและมีความเป็นปึกแผ่นหรือความสมานฉันท์กับคนพลัดถิ่นชาติพันธุ์เดียวกันในอีกประเทศ 9) กลุ่มคนเหล่านั้นอาจจะมีชีวิตที่เฉพาะสร้างสรรค์ และมั่งคั่งในประเทศพักพิงที่มีชนิตธรรมต่อความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

คุณลักษณะร่วมตามนิยามดังกล่าวนี้โคเฮน เสนอว่าไม่จำเป็นต้องพบครบทุกประการในชุมชนคนพลัดถิ่นหนึ่งๆ คำว่า คนพลัดถิ่น⁴ จึงเป็นคำกลางๆ ที่ใช้เรียกกับคนที่อยู่ข้ามพรมแดนประเทศแม่ของตน โดยนิยามดังกล่าวนี้ทำให้เห็นกลุ่มคนพลัดถิ่นในประเทศไทยที่สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- ชุมชนคนพลัดถิ่นที่เกิดจากการบีบบังคับหรือตกเป็นเหยื่อ เช่น ชาวเขมรลี้ภัยสงครามฆ่า

- ล้างเผ่าพันธุ์ในประเทศ กลุ่มกะเหรี่ยง ที่อยู่ในค่ายตามแนวชายแดนไทย-พม่ามากกว่า 30 ปี เป็นต้น

- ชุมชนพลัดถิ่นด้านแรงงาน เหตุผลที่ออกมาเพื่อหางานทำ เช่น ชาวพม่า (รวมทั้งกลุ่มชาติ-พันธุ์ ต่างๆ ที่มาจากพม่า) ชาวลาว ชาวเขมร ชาวเนปาลี ชาวเวียดนาม เป็นต้น เข้ามาค้าแรงงานเพื่อแทนที่แรงงานที่ขาดแคลนในประเทศไทยเพราะคนไทยปฏิเสธงานหลายอย่าง ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

- ชุมชนพลัดถิ่นที่เกิดจากกิจกรรมการค้า เช่น ชาวอินเดีย ชาวจีนในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่เดินทางมาหนีร้อนมาเพื่อแสวงหาโอกาสทางการค้าในดินแดนใหม่ๆ

3) นักท่องเที่ยวในประเทศไทย

สถิติสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมการท่องเที่ยวรายงานว่า ในปี 2555 มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในประเทศไทยมากกว่า 22 ล้านคน (<http://61.19.236.137/tourism/webstorage/download/files/46-20130211043107.pdf>) จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในไทย 10 อันดับแรกในต้นปี 2556 ได้แก่ จีน มาเลเซีย รัสเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย สหราชอาณาจักร อเมริกา ออสเตรเลีย

⁴ คนพลัดถิ่น ไปเรียกขานแทนคำว่า ผู้อพยพ (immigrant) ผู้ถูกเนรเทศ (expatriate) ผู้ลี้ภัยการเมือง (refugee) แรงงานต่างด้าว (guestworker) ชุมชนลี้ภัยการเมือง (exile community) ชุมชนโพ้นทะเล (oversea community) ชุมชนชาติพันธุ์ (ethnic community) (สิริรุฐ เสนาคำ 2547: 200)

และเยอรมนี ในจำนวนนี้มีนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอาเซียนมาเที่ยวประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 24 จัดเป็น 1 ใน 4 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด โดยมีมาเลเซีย ลาว และสิงคโปร์มาเที่ยวมากที่สุดตามลำดับ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กับ ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน /th.aectourismthai.com/content2/103/) จะเห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาประเทศไทยมิใช่แต่ชาติที่พูดภาษาอังกฤษอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคบริการนักท่องเที่ยว เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านตัดเสื้อ (tailor) ร้านอาหาร โรงแรม ที่พัก เป็นต้น ที่มีพนักงานขายหรือพนักงานต้อนรับเป็นชาวต่างชาติที่หน้าตาดูเหมือนมาจากเอเชียได้ แต่เมื่อสอบถามไปจะได้คำตอบว่าส่วนใหญ่เป็นชาวพม่าเชื้อสายเนปาลที่พูดภาษาอังกฤษได้คล่อง ซึ่งพบได้ทั่วไปตามสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลที่มีชื่อเสียงของไทย จึงเกิดคำถามว่าแล้วคนไทยทำอะไรบ้างในภาคการท่องเที่ยว

ดูเหมือนว่าคนไทยท้องถิ่นจะถูกจำกัดวงหรือถูกเบียดขับออกจากสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลบางแห่ง ให้อยู่เฉพาะในตัวเมืองที่เป็นย่านการค้า ตลาดแบบดั้งเดิม ส่วนชายทะเลกลายเป็นเมืองใหม่ของผู้ที่เข้ามาแสวงโอกาสทำมาหากินกับภาคการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ โดยมีชาวต่างชาติเข้ามามีส่วนในการดำเนินกิจการทั้งทางตรง และทางอ้อม พื้นที่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่แม้แต่คนไทยท้องถิ่นก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะใช้หรือเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ได้ตามใจชอบ ซึ่งสอดคล้องกับที่ยศ สันตสมบัติ (2544: 72) กล่าวถึง “มโนทัศน์เรื่องกรรมสิทธิ์หรือความเป็นเจ้าของ ทำให้เรารู้สึกว่าผู้เป็นเจ้าของตามกฎหมายมี “สิทธิ” ที่จะใช้ทรัพยากรนั้นๆ ได้ตามใจชอบโดยไม่คำนึงถึงปัญหาผลกระทบต่อระบบนิเวศในด้านต่างๆ ความเป็นเจ้าของยังรวมไปถึง “สิทธิ” ที่จะขาย ยกให้ หรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ทรัพยากรธรรมชาติจึงกลายเป็นเพียง “สินค้า” ที่อาจซื้อขายได้เช่นเดียวกับสินค้าอื่นๆ ตามความต้องการของตลาด” การที่ชาวต่างชาติจากหลากหลายประเทศเคลื่อนย้ายเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย หรือแรงงานไทยที่ไปทำงานในอาเซียนบางประเทศ หรือนอกภูมิภาคที่มีจำนวนมากสร้างหรืออยู่อาศัยเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

กรณีเกาะภูเก็ตที่มีชาวต่างชาติ เช่น รัสเซีย จีน อินเดีย เข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และมีชาวต่างชาติจำนวนหนึ่งสามารถซื้อที่ดินโดยผ่านอสังหาริมทรัพย์ไทยได้ นั้นย่อมหมายถึงการที่คนต่างชาติมีสิทธิในที่ดิน และทรัพย์สินแทนคนไทยซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยในอนาคตได้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากโลกาภิวัตน์ที่สอดคล้องกับที่อัปปาธุไร กล่าวไว้ว่า “การเคลื่อนย้ายของผู้คนจากถิ่นเดิมไปอยู่ในถิ่นใหม่ ทำให้คนกลุ่มนั้นสร้างท้องถิ่นขึ้นมาใหม่ในประเทศพักพิง และทำให้คนทั้งที่อยู่ในท้องถิ่นเดิมและท้องถิ่นใหม่สัมพันธ์กับท้องถิ่นและพื้นที่มากกว่าหนึ่งท้องถิ่นและหนึ่งพื้นที่ ท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์นอกจากจะถูกสร้างภายใต้บริบทของภาพลักษณ์และผู้คนในภาวะเคลื่อนย้ายแล้ว ยังสร้างขึ้นภายใต้ภาวะวิกฤตของรัฐ-ชาติ โดยเฉพาะวิกฤตอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน” (อังกาโน วิรุฒิ เสนาคำ 2549:11-12)

นอกจากนี้ ยังมีการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุชาวต่างชาติสามารถเข้ามาเที่ยวพักผ่อนระยะยาวในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากการที่สังคมตะวันตก และเอเชียหลายประเทศได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้ว ทำให้ขาดคนในวัยแรงงานมากขึ้น รวมทั้งคนดูแลผู้สูงอายุทั้งในประเทศทางตะวันตก และตะวันออก เช่น ญี่ปุ่น เป็นต้น ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีความประสงค์ที่จะมาพักผ่อนระยะ

เวลานาน⁵ ในประเทศไทย ตามต่างจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น หัวหิน เชียงใหม่ เป็นต้น กลุ่มคนเหล่านี้ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง และอาศัยอยู่เป็นระยะเวลา 1-3 เดือน ดังนั้นจึงมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้สูงอายุข้ามชาติรวมถึงการคำนึงถึงทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศที่สามารถสื่อสารกับผู้สูงอายุได้โดยตรง เช่น ภาษาอังกฤษ หรือภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อกำหนดหนึ่งในการรับพนักงานหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุด้วย ในอนาคตกิจการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุน่าจะรองรับกับสถานการณ์ที่สังคมในหลายๆ ประเทศเปลี่ยนเป็นสังคมของผู้สูงอายุได้

กระแสโลกาภิวัตน์ในภาษาและวัฒนธรรม กรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงความสลับซับซ้อนที่จำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการแตกหักขาดตอน (fundamental disjunctures) ระหว่างเรื่องของเศรษฐกิจ ภาษา วัฒนธรรม และการเมือง การปกครองในลักษณะของการไหลเวียน (global cultural flows) ในมิติชาติพันธุ์ในรูปของนักท่องเที่ยว ผู้อพยพพลัดถิ่น คนพลัดถิ่น และแรงงานข้ามชาติ ในมิติของมนุษย์ ในมิติของเทคโนโลยี ในมิติของเงินผ่านตลาดทุน ตลาดหุ้น ตลาดสินค้า ในมิติของสื่อ และในมิติของอุดมการณ์ เช่น ประชาธิปไตย ที่ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทุกมิติ และมีผลกระทบต่อกันตามกรอบแนวคิดของอัปปาธุไร(1990) ดังกล่าวข้างต้น

ความท้าทายของประเทศไทย

เมื่อสถานการณ์ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์ มีลักษณะเป็นเช่นนี้ จึงเป็นความท้าทายของประเทศไทยอย่างยิ่งว่า จะเตรียมตัวรับประชาคมอาเซียนในปี 2558 เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์ ในลักษณะอย่างไร ...ดังประเด็นตัวอย่างต่อไปนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว คนไทยจะเตรียมตัวอย่างไรในการรับมือกับจำนวน

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาปีละมากกว่ายี่สิบล้านคน ซึ่งเราไม่สามารถปฏิเสธได้เพราะนี่เป็นนโยบายของรัฐบาลมานานนับสิบๆ ปีในการหารายได้เข้าประเทศ และสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะยังไม่ได้เข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มตัว แต่แหล่งท่องเที่ยวของไทยมากมายหลายแห่งกลายเป็นอาเซียนบวก...ไปแล้ว

2. ประเด็นที่เกี่ยวกับภาษา การที่มีพนักงานต้อนรับหรือพนักงานขายของเป็นชาวพม่าเชื้อ

สายเนปาลี หรือเป็นชาวเนปาลี หรือฟิลิปปินส์ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยเฉพาะชายทะเลของไทย เพราะเขาพูดภาษาอังกฤษได้ ดังนั้นคนเหล่านี้จึงเป็นที่ต้องการของนายจ้าง สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยไม่สามารถเข้าไปแย่งพื้นที่ในภาคบริการเช่นนี้ได้ แต่จะให้บริการที่ใช้แรงงานมากกว่า ซึ่งไม่ได้ต้องการทักษะทางภาษามากนัก เมื่อเปิดประชาคมอาเซียนเต็มตัวแล้วประเทศไทยจะตกอยู่ในสภาพใดก็พอจะคาดคะเนได้ไม่ยาก เพราะจากการทดสอบภาษาอังกฤษโดย English Proficiency Index (EF EPI, 2012: <http://www.ef.co.th/epi/>) จากผู้ใช้ภาษาอังกฤษจำนวนประมาณ 2 ล้านคนจาก 54 ประเทศ ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ 53 ซึ่งจัดอยู่ในระดับต่ำมาก (very low proficiency) หากเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารของประเทศในอาเซียน ประเทศอื่นๆ ที่เคยเป็นอาณานิคมของ

⁵ กลุ่ม Long Stay คือกลุ่มผู้สูงอายุ หรือวัยเกษียณอายุซึ่งส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานและมีกำลังซื้อสูง สามารถเดินทางออกนอกประเทศเป็นเวลานานได้ และต้องการหลบเลี่ยงอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว มาพักในประเทศไทยที่อบอุ่นกว่า มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณีกับประชาชนในท้องถิ่น มีการท่องเที่ยวเปลี่ยนบรรยากาศเป็นครั้งคราว รวมทั้งต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อเจ็บป่วยก็ได้รับการดูแลรักษาอย่างมีมาตรฐาน (“ผู้สูงอายุบุกเชียงใหม่ค่าที่พักเพิ่มขึ้น 20%”, สยามรัฐ 25 กุมภาพันธ์ 2551)

ประเทศตะวันตกซึ่งจะมีทักษะและต้นทุนของผู้ที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษสูงและดีกว่าไทย ดังตารางข้อมูลประเทศในอาเซียนที่มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษที่น่าเสนอไว้ข้างต้น

การเป็นพลเมืองอาเซียนนอกจากจะต้องใช้ภาษาอังกฤษได้ดีแล้ว หากใครมีความสามารถในการใช้ภาษาที่สาม ที่สี่ซึ่งอาจเป็นภาษาประจำชาติของอาเซียนประเทศใดประเทศหนึ่งเพิ่มขึ้น เรียกว่าเป็นภาษาในการทำงาน (working language) ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการติดต่อสื่อสารกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียนอีกหลายประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังใช้ภาษาประจำชาติของตนอยู่

3. ประเด็นเกี่ยวกับเงินทุน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนไหวของเงินทุน ไอที เทคโนโลยี และบริษัทข้ามชาติที่ย้ายฐานการผลิตมาสู่ประเทศในอาเซียนมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศไทย จึงมีคนที่มีพาร้อมกับธุรกิจข้ามชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยทั้งจากซีกโลกตะวันตก และซีกโลกตะวันออกเป็นจำนวนมาก จนเกิดเป็นชุมชนใหม่ๆ ขึ้น ในทางกลับกัน กลุ่มทุนธุรกิจไทยก็เปิดตลาดและขยายฐานการผลิตสินค้าไปยังประเทศต่างๆ ทั้งในประชาคมอาเซียน และประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น จีน อินเดีย เป็นต้น ดังนั้นบุคลากรไทยที่จะไปทำงานข้ามชาติต้องมีทักษะภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐาน และควรจะเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของประเทศที่ตนจะไปทำงานเพิ่มเติม หากเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคตแรงงานในระดับบนของไทยอาจจะสามารถเคลื่อนย้ายไหลเวียนไปทำงานที่อื่นได้มากขึ้น ในขณะที่แรงงานระดับล่างอาจต้องแข่งขันกับแรงงานที่ไหลเวียนเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นแรงงานระดับไหน การเตรียมตัวเรื่องทักษะภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งในการแข่งขัน

4. ประเด็นเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ ที่มีแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาร์จำนวนนับล้านๆ คนในประเทศไทยนั้น เป็นแรงงานสำคัญที่กระจายอยู่ในภาคธุรกิจต่างๆ ของไทยทั่วประเทศ โดยเฉพาะที่สมุทรสาครมีจำนวนมากที่สุด แรงงานพม่าที่มหาชัยจึงหมายถึงรวมถึงกลุ่มมอญที่มีจำนวนมากที่สุดราว 60-70 เปอร์เซ็นต์ (เรียกกันวามอญใหม่) พม่า กะเหรี่ยง และไทยใหญ่ กลุ่มคนหนุ่มสาวเหล่านี้มาทำงานด้วยความขยันเพื่อหาเงินส่งกลับไปให้ครอบครัวที่อยู่ในประเทศพม่า และช่วยเหลือกันในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่การเข้ามาทำงานในโรงงานไม่มีการเตรียมตัวในเรื่องภาษาและวัฒนธรรมจากเจ้าของกิจการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ คนงานต้องทำงานไปเรียนรู้ภาษาไทยด้วยตนเองจากการทำงานบ้าง หากโชคดีก็สามารถไปเรียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ รวมถึงคอมพิวเตอร์เพิ่มเติมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจากกลุ่มองค์กรเอกชนที่ดูแลเรื่องแรงงานเหล่านี้บ้าง หรือเรียนภาษาไทย-มอญตามศูนย์ที่จัดขึ้นบางแห่งบ้าง แต่ก็มีจำนวนไม่มาก ดังนั้น ภาษาจึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่แรงงานพม่าจะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนระเบียบ ข้อควรและไม่ควรปฏิบัติต่างๆ ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้องบางกลุ่มใช้เป็นช่องทางในการข่มขู่ กล่าวโทษ เอาผิดเพื่อกรรโชกทรัพย์จากคนงานเหล่านี้ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างเงื่อนไขของความรุนแรงที่แบ่งแยกพวกเขา (คนนอก)-พวกเรา (คนใน) อยู่

นอกจากนี้ เจ้าของกิจการไทยไม่ได้ให้ความสนใจที่อยากจะเรียนรู้ ภาษามอญ ภาษาพม่า และภาษาอื่นๆ เพื่อสื่อสารกับคนงานต่างชาติ แต่เจ้าของธุรกิจบางแห่งกลับใช้ภาษาพม่า ภาษามอญเป็นเครื่องมือและโอกาสในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า หรือสถานที่ของตนเพื่อดึงดูดลูกค้าที่เป็นแรงงานต่างชาติเหล่านี้ให้มาซื้อสินค้าหรือใช้บริการในสถานที่ของตนเท่านั้น ในส่วนของโรงพยาบาลเอกชนได้จัดเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เป็นล่ามภาษามอญ พม่า ไทยใหญ่ และอังกฤษไว้สำหรับช่วยในการสื่อสารระหว่างบุคลากรทางการแพทย์กับผู้ป่วยที่เป็นแรงงานต่างชาติที่ถือเป็นแหล่งรายได้สำคัญ

พร้อมทั้งมีอักษรพม่าบนเคาน์เตอร์ และคู่มือภาษาพม่า อีกทั้งส่งเจ้าหน้าที่ลงชุมชนเพื่อให้ข้อมูลการ รักษาพยาบาลซึ่งช่วยให้การรักษาดีขึ้นบ้าง

แรงงานมอญ และพม่าเป็นผู้ที่มีศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ได้สละทุนทรัพย์เพื่อ ทำบุญให้กับวัดต่างๆ ในมหาชัยจนทำให้วัดต้องเขียนป้ายประชาสัมพันธ์ที่มีทั้งภาษามอญ ภาษาพม่า และภาษาไทยด้วยเพื่อเชิญชวนแรงงานมอญ พม่าให้มาร่วมบุญในงานประจำปี ผลพลอยได้อีก ประการหนึ่งจากแรงงานมอญคือการมีส่วนร่วมช่วยฟื้นฟูภาษาพูดและภาษาเขียนมอญให้กับชุมชนชาว มอญเก่าในมหาชัย (คำสัมภาษณ์ของเจ้าคณะตำบลโกรกกราก: คม ชัด ลึก ออนไลน์, 15-04-2556, <http://www.komchadluek.net>) ปรากฏการณ์ของมอญเก่าและมอญใหม่ที่มาหาชัยแสดงให้เห็นว่า สามารถใช้ภาษาและวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมประสานโดยไม่มีเรื่องของพรมแดนรัฐ-ชาติมาเป็นอุปสรรค แต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับนิยามความสำคัญของภาษาที่ว่า “ภาษาเป็นเครื่องมือในการยึดเหนี่ยว มนุษย์ให้มีความผูกพันกันตามระเบียบแบบแผนของภาษาแต่ละภาษาซึ่งได้ตกลงกันในแต่ละกลุ่มชน การพูดภาษาเดียวกันสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีความผูกพันกันในฐานะที่เป็นกลุ่มเดียวกัน”

ปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าแรงงานมอญจะไม่ได้มีสถานะทางสังคม เท่ากับคนไทยโดยทั่วไปก็ตาม แต่ด้วยจำนวนที่มีมากในมหาชัยย่อมก่อให้เกิดพลังในการผลิต ในการ ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม และที่สำคัญพลังซื้อในสังคม แม้ว่าคนไทยไม่สนใจที่จะเรียนภาษาและ วัฒนธรรมของคนเหล่านี้ แต่ภาษามอญกลับมีพลังและอำนาจที่จะโน้มน้าวความสนใจให้ผู้ได้รับ ผลประโยชน์ทั้งหลายต้องหันมาใช้ภาษามอญเพื่อดึงดูดลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนมอญให้มา ซื้อสินค้าหรือใช้บริการของตนมากขึ้น

“ภาษา” เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร หากผู้ใช้เลือกใช้ภาษาสำหรับเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เพื่อทำให้ผู้ส่งสารได้รับผลประโยชน์ หรือ “เงิน” จากผู้รับสารเป็นหลักแล้ว นั่นหมายความว่าถ้าไม่มี ผลประโยชน์ก็จะมีพื้นที่ให้กับเรื่องราวของแรงงานต่างชาติที่อยู่ใกล้ตัวเลย นี่เป็นตัวอย่างที่สะท้อน ให้เห็นว่าคนไทยยังไม่มีความพร้อมในการเตรียมตัวที่จะอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรมที่มาจากประเทศ เพื่อนบ้านที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดียิ่งกว่า การมีอคติส่งผลต่อการปฏิบัติแบบไม่เท่าเทียมกัน แต่คน ไทยจำนวนหนึ่งกลับไปยกย่องฝรั่งที่ไม่ได้มาช่วยเป็นแรงงานในการผลิตให้กับประเทศไทยได้มากนัก ว่าดี เพราะไปยึดติดประเมินค่าความเป็นคนจาก “เงิน” เท่านั้น

ความท้าทายของประเทศไทยที่สำคัญคือ สังคมไทยจะนำความรู้เรื่องราวต่างๆ ของภาษาและ วัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์ ที่กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ในกรณีตัวอย่างนี้และกรณีอื่นๆ ที่ไม่ได้ กล่าวถึงในบทความนี้ มาจัดการความรู้อย่างไรจึงจะยังประโยชน์ให้สอดคล้องกับความต้องการและ/ หรือความจำเป็นของสังคมไทยและสังคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ที่นำเอาภาษาและวัฒนธรรมจากประเทศต้นทางมาสู่ประเทศปลายทาง คือ ประเทศไทยที่ซึ่งยังทำให้ สังคมไทยมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เรื่องราวต่างๆ ของภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์ จากบทนำ ความเป็นมา ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง กระแสโลกาภิวัตน์ และความท้าทายของประเทศไทย เป็นเสมือนการ ประเมินสถานการณ์เรื่องราวความเคลื่อนไหวด้านต่างๆ เป็นความรู้ตัวอย่างที่ชวนให้คนไทยได้ ตระหนักถึงความสำคัญทั้งในเชิงของคุณค่าและพลังที่ขับเคลื่อนสังคมไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ในเสา หลักทั้ง 3 เสาของอาเซียน

1. คนไทยจะต้องเรียนรู้ เข้าใจ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมกับการเป็นประชาคมอาเซียนที่มีทั้งความร่วมมือและการแข่งขันที่จะรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ หากมองในทางกลับกันประเทศไทยควรผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่อง “ไทยศึกษาอย่างเป็นระบบ” ขึ้นในมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียน รวมถึงในภูมิภาคต่างๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศไทยให้กับเพื่อนบ้านรวมทั้งชาวต่างชาติอื่นๆ ให้ถูกต้องมากขึ้น การส่งเสริมให้เกิดไทยศึกษาในประชาคมอาเซียนและภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกเป็นการยกระดับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยไปสู่ระดับนานาชาติมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลบภาพมายาคติที่ต่างชาติมองไทยว่าเป็นเพียงดินแดนแห่ง sand, sea, sex เท่านั้น

2. ปรากฏการณ์ของโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในด้านบวก และลบ สังคมไทยต้องตั้งสติให้ดี ทำความเข้าใจในความหลากหลายและซับซ้อนของสังคมที่เป็นอยู่ ใช้ทุนทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติที่ประเทศไทยมีเหลืออยู่ให้สมดุล ถูกต้องและเหมาะสม มีการธำรงรักษาสิ่งที่ดีไว้ และพัฒนาให้เจริญงอกงาม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง ในขณะเดียวกัน รัฐบาลต้องมีความจริงใจในการวางแผนเพื่อเร่งพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะทักษะทางด้านภาษาทั้งไทย และภาษาต่างประเทศ รวมถึงทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ในทุกระดับ และส่งเสริมการศึกษาเรื่องราวของประชาคมอาเซียนในระดับต่างๆ เช่น การจัดทำหนังสือวิชาการเพื่อให้ความรู้กับนักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป การจัดหลักสูตรอาเซียนศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นต้น

3. รัฐควรส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับคนพลัดถิ่นที่เข้ามาในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับสังคมกระแสหลักอย่างสุขสงบ สันติ ในขณะเดียวกันรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อป้องกันการเข้ามาละเมิดสิทธิของคนไทยจากชาวต่างชาติที่เข้าเมืองทั้งถูกและผิดกฎหมายด้วยความเข้มงวด เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนไทย และประเทศชาติให้คงอยู่สืบไป

ทั้งนี้เพื่อสร้างให้คนไทยและประเทศไทยพร้อมที่จะร่วมเป็นพลเมืองอาเซียนในปี 2558 ที่มีศักดิ์ศรี และสิทธิเท่าเทียมกับชาติอื่นๆ มิฉะนั้นแล้วเห็นที่ประเทศไทยจะถูกโจมตีจากกระแสโลกาภิวัตน์ และความเป็นประชาคมอาเซียนจนทำให้ต้องชวนเซไป ซึ่งจะส่งผลให้โอกาสในการแข่งขันของไทยลดระดับลงไปเรื่อยๆ ขาดศักยภาพและความน่าเชื่อถือในเวทีระดับโลก ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายของประเทศไทยที่จะต้องแก้ปัญหาเพื่อก้าวข้ามไปให้ถึงจุดหมายดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพให้จงได้

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2556). **สรุปสถิติการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ**. สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2556, จาก <http://61.19.236.137/tourism/webstorage/download/files/46-20130211043107.pdf>

เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย. (2553). **สภาแห่งชนเผ่าพื้นเมืองประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2556, จาก http://tribalcenter.blogspot.com/2011/04/blog-post_8700.html

จิรัฐภูมิ เสนาคำ. (2547). **แนวคิดคนพลัดถิ่นกับการศึกษาชาติพันธุ์**. **หนังสือรวมบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 2 เรื่อง “ชาติ และชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

_____. (2549). โลกาภิวัตน์กับตรรกะใหม่ของความรุนแรง. **หนังสือรวมบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 4 วัฒนธรรมไร้อคติชีวิตไร้ความรุนแรง.** กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ณิชานันท์ เอี่ยมเพชร. การท่องเที่ยวไทยในอาเซียนและทิศทางการเปิด AEC. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2556, จาก [/th.aectourismthai.com/content2/103/](http://th.aectourismthai.com/content2/103/)

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น : ความสำคัญของภาษา. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2556, จาก ไตรภพ ไกรภู. (2555). **พือาร์งานวัดเรื่องที่...หลวงพ่อดวงแผนลงแรงข้ามปี.** สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2556, จาก <http://www.komchadluek.net>

<http://dit.dru.ac.th/home/023/lang/introduction/impor1.html> สุริยา รัตนกุล. (1988).

ผู้สูงอายุบุกเชียงใหม่คาดปีหน้าเพิ่มขึ้น 20%. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2556, จากสยามรัฐ 25 กุมภาพันธ์ 2551

ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและตระกูลจีน-ทิเบต. **นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาค 1.** กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยมหิดล

อมรศักดิ์ วงศ์ปราชญ์. (2539). **ทักษะของแรงงานไทยในจังหวัดลำปางต่อการไปทำงานต่างประเทศ.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อมรา พงศาพิชญ์. (2538). บทที่ 2 มนุษย์กับวัฒนธรรม. **สังคมและวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

English Proficiency Index (EF EPI). EF EPI Country Rankings. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2556, จาก <http://www.ef.co.th/epi/>